

Sygn. akt I ACa 296/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Magdalena Pankowiec (spr.)
Sędziowie	:	SSA Jarosław Marek Kamiński SSA Elżbieta Bieńkowska
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 21 czerwca 2012 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. Ł. i C. W.**

przeciwko (...) **Spółdzielni Mieszkaniowej w Z.**

o stwierdzenie nieważności uchwały

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży

z dnia 6 lutego 2012 r. sygn. akt I C 475/11

I. zmienia zaskarżony wyrok i ustala, że uchwała Walnego Zgromadzenia Członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Z. Nr (...) o wyborze Rady Nadzorczej podjęta w dniach 18 i 19 maja 2011 r. jest nieważna; zasądza od pozwanej na rzecz powodów 200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od pozwanej na rzecz powodów 200 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 6 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Łomży oddalił powództwo, w którym K. Ł. i C. W., po ostatecznym jego sprecyzowaniu, wnieśli o stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Z. z 18 i 19 maja 2011 r. dotyczącej wyboru Rady Nadzorczej Spółdzielni.

Sąd I instancji ustalił, że 18 i 19 maja 2011 r. odbyło się, w dwóch częściach, Walne Zgromadzenie członków (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, którego porządkiem obrad objęty był m.in. wybór Rady Nadzorczej Spółdzielni. Na obu częściach Zgromadzenia przedstawiono listę 27 kandydatów na stanowisko członków Rady Nadzorczej, której skład,

zgodnie z postanowieniami statutu wynosi 15 członków. Głosowanie odbyło się w ten sposób, że przewodniczący komisji mandatowo - skrutacyjnej odczytywał z listy obecności nazwiska uprawnionych do głosowania, a wycytani w kolejności wrzucali karty do głosowania do urny. Podczas pierwszej części Zgromadzenia, 18 maja 2011 r., po zakończeniu głosowania przewodniczący komisji mandatowo - skrutacyjnej ogłosił wyniki głosowania, podając ile głosów zdobył każdy z kandydatów. Wyniki z poszczególnych części Zgromadzenia podane zostały następnie w uchwałach nr (...) z 18 i 19 maja 2011 r. W pierwszej części Walnego Zgromadzenia, w głosowaniu nad wyborem Rady Nadzorczej, oddano 49 głosów na 56 obecnych członków Spółdzielni, w tym 2 głosy nieważne. W drugiej części Walnego Zgromadzenia oddano 115 głosów na 134 uprawnionych do głosowania, w tym 3 głosy nieważne. Następnie, 24 maja 2011 r. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Zarządu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, zwołane w celu zsumowania wyników głosowań z poszczególnych części Walnego Zgromadzenia oraz w celu sporządzenia wykazów podjętych uchwał i kandydatów wybranych do Rady Nadzorczej. Powołując się na uchwałę Rady Nadzorczej (...) z 6 maja 2008 r., nr (...), określającą liczbę mandatów przyporządkowanych do poszczególnych nieruchomości należących do zasobu Spółdzielni oraz wskazując, że z dwóch nieruchomości nie zostali zgłoszeni kandydaci, Zarząd wskazał na 13 osób, które zostały członkami Rady Nadzorczej Spółdzielni, stwierdzając jednocześnie, że mandaty przyporządkowane do dwóch nieposiadających swego kandydata nieruchomości, pozostały nieobsadzone.

Sąd I instancji nie podzielił zarzutu naruszenia tajności głosowania, wskazując, że nie stanowi dlań uzasadnienia sam fakt powzięcia wiedzy przez uczestniczących w pierwszej części Walnego Zgromadzenia o wynikach wyborów, zwłaszcza, że każdy członek Spółdzielni mógł brać udział wyłącznie w jednej części Zgromadzenia. Sąd nie znalazł również podstaw do podzielenia argumentacji powodów odnośnie niedozwolonego wpływu Zarządu Spółdzielni na określenie składu Rady Nadzorczej podczas posiedzenia w dniu 24 maja 2011 r. Ustalenia w tym przedmiocie zostały dokonane zgodnie z § 80⁴ Statutu. Sporządzenie protokołu zawierającego łączne wyniki głosowania z obu części Walnego Zgromadzenia nie stanowiło czynności o charakterze elekcyjnym, a jedynie czynność techniczną. Nie można zatem mówić o wejściu Zarządu (...) w kompetencje Walnego Zgromadzenia. W ocenie Sądu powodowie nie wykazali też, aby obliczenia dokonane na posiedzeniu nadzwyczajnym Zarządu prowadziły do naruszenia zasad ustalenia wyników głosowania do Rady Nadzorczej oraz sposobu rozdziału mandatów określonego uchwałą Rady Nadzorczej nr (...) z 6 maja 2008 r.

W kwestii nieobsadzenia dwóch mandatów, po jednym z nieruchomości (...), zdaniem Sądu dopuszczalne w powyższej sytuacji było zastosowanie w drodze analogii zasad przewidzianych w § 80⁽²⁾ ust. 6 statutu i pozostawienie 13 – osobowego składu Rady Nadzorczej, tak jak uczyniła to Spółdzielnia. Regulacja statutowa przewiduje bowiem, że w wypadku jeżeli dwóch lub więcej kandydatów otrzyma taką samą liczbę głosów uprawniającą do uzyskania mandatu z danej części Walnego Zgromadzenia, co powodowałoby przekroczenie liczby członków danego organu, mandat pozostaje nieobsadzony. Skoro nikt nie kandydował z danej nieruchomości, to niemożliwe było określenie, który z kandydatów uzyskał większą liczbę głosów. Jednocześnie, wbrew stanowisku powodów, Sąd wykluczył możliwość dokooptowania do Rady innych kandydatów (z innych nieruchomości), z uwagi na to, że nie przewidywał jej statut.

Według Sądu nie miało też decydującego znaczenia, że Rada Nadzorcza Spółdzielni składa się obligatoryjnie z 15 członków. (...) może bowiem podejmować uchwały w obecności co najmniej połowy składu. A zatem w wypadku nieobsadzenia części mandatów, jeżeli skład (...) wynosiłby przynajmniej 8 członków, taka (...) mogłaby skutecznie procedować. Co więcej w statucie Spółdzielni przewidziano przeprowadzenie wyborów uzupełniających do Rady Nadzorczej, co wskazuje, że istnieje możliwość czasowego funkcjonowania Rady w niepełnym składzie. Stąd wniosek, że nieobsadzenie wszystkich mandatów nie skutkuje automatycznie nieważnością wyboru całej Rady.

Odnośnie zarzutu niezgodności z prawem ponownego wyboru S. S., Sąd wskazał, że wcześniejsze piastowanie funkcji członka Rady Nadzorczej nie uniemożliwiało mu kandydowania w ostatnich wyborach, bowiem art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 125, poz. 873), wskazujący na, istotny z punktu widzenia S. S., sposób liczenia poszczególnych kadencji, został uznany za niezgodny z art. 2 oraz art. 58 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP i z dniem 27 lipca 2009 r. utracił moc obowiązującą. Z kolei w oparciu o art. 57 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo Spółdzielcze

(t.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848) nie można było zakwestionować wyboru B. A., bowiem jej syn A. A. pełni funkcję kierownika gospodarki zasobami mieszkaniowymi, nie zaś wskazanej w przepisie funkcji kierownika bieżącej działalności gospodarczej spółdzielni. Wyżej wymieniony nie wchodzi również w skład zarządu Spółdzielni ani nie posiada uprawnień do składania oświadczeń woli w imieniu pozwanej.

Wobec powyższego, na podstawie art. 189 k.p.c. oddalił powództwo.

Apelację od tego wyroku wnieśli powodowie zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucili:

1. naruszenie art. 35 § 2 Prawa spółdzielczego w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez wadliwe przyjęcie, że w czasie głosowania w dniu 18 maja 2011 r. nie została naruszona zasada tajności głosownia, w sytuacji, gdy przed zakończeniem oddawania głosów na dwudniowym Walnym Zgromadzeniu ujawniono częściowe wyniki głosowania z 18 maja 2011 r.,
2. naruszenie art. 45 § 1 Prawa spółdzielczego w zw. z § 83 pkt 1 Statutu Spółdzielni poprzez dokonanie wyboru niepełnej, 13 – osobowej, Rady Nadzorczej oraz nieuprawnione zredukowanie przez Zarząd Spółdzielni statutowej liczby członków Rady Nadzorczej,
3. naruszenie art. 8² ust. 3 i 4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych polegające na przyjęciu prawidłowości i skuteczności ponownego wyboru S. S., w sytuacji, gdy nastąpiło to z naruszeniem zasady maksymalnie dwukrotnego pełnienia funkcji członka Rady Nadzorczej w następujących po sobie kadencjach,
4. naruszenie art. 57 Prawa spółdzielczego poprzez przyjęcie prawidłowości i skuteczności wyboru B. A. do składu Rady Nadzorczej w sytuacji, gdy jej syn pełni funkcję kierownika gospodarki zasobami mieszkaniowymi w (...),
5. wadliwe ustalenie skuteczności wyboru B. A. w sytuacji, gdy nie zdobyła ona wymaganej większości głosów,
6. naruszenie przepisów postępowania cywilnego poprzez pominięcie dowodów w postaci kart do głosownia i nierozpoznanie szeregu zarzutów dotyczących aktu głosowania i późniejszego sumowania wyników.

Wskazując na powyższe powodowie wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja była zasadna, lecz nie wszystkie zarzuty zasługiwały na uwzględnienie.

Wstępnie należało podkreślić, że przedmiotem żądania pozwu było stwierdzenie nieważności uchwały Walnego Zgromadzenia (...) podjętej w dniach 18 i 19 maja 2011 r. w przedmiocie wyboru Rady Nadzorczej, nie zaś, jak omyłkowo wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd I instancji – uchwały Zarządu (...). Mimo tego Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę zgodnie z żądaniem powodów odnosząc się jednocześnie do kwestii, związanego z procedurą wyborczą, nadzwyczajnego posiedzenia Zarządu z 24 maja 2011 r., na którym dokonano podsumowania wyników głosowania w wyborach do Rady Nadzorczej Spółdzielni.

Przechodząc do głównych zarzutów apelacji, koncentrujących się wokół naruszenia przepisów prawa materialnego, za chybiony należało uznać zarzut naruszenia art. 35 § 2 Prawa Spółdzielczego. Zgodnie z tym przepisem, recypowanym w § 71 pkt 2 Statutu Spółdzielni, wybory do organów spółdzielni dokonywane są w głosowaniu tajnym. Tajność głosowania polega na podejmowaniu uchwał w taki sposób, aby treść samego aktu głosowania osoby uprawnionej nie mogła być znana innym uczestnikom zgromadzenia. Temu służy zorganizowanie odpowiednich warunków głosowania, gwarantujących tajność procesu decyzyjnego wyborcy, tj. zapewnienie możliwości anonimowego oddania głosu, w miarę możliwości w odosobnieniu (rozwiązaniem modelowym jest wydzielenie odosobnionego miejsca do oddania głosu), na kartach do głosowania wrzucanych następnie do jednej urny. Powodowie nie wskazali na naruszenie którejkolwiek z przytoczonych zasad tajnego głosowania, zaś jak wynika z protokołów z pierwszej i drugiej

części Walnego Zgromadzenia (k. 95, 102v), zostały one zachowane. Nie stanowi natomiast naruszenia zasady tajności głosowania uzyskanie post factum informacji o częściowych wynikach wyborów.

Nie zasługiwał również na uwzględnienie zarzut dotyczący ponownego wyboru do składu Rady Nadzorczej S. S.. Przepis art. 8² ust. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, zakazujący pełnienia funkcji członka rady nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej dłużej niż przez dwie kolejne kadencje został dodany ustawą nowelizującą z dnia 14 czerwca 2007 r. (Dz. U. Nr 125, poz. 873). W regulacji przejściowej, zawartej w art. 10 ust. 1 ustawy nowelizującej wskazano, że stosując przepis art. 8² ust. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, liczbę kadencji oblicza się biorąc pod uwagę dotychczasowy staż członka rady nadzorczej. Sąd Okręgowy trafnie jednak wskazał, że przepis ten został jednak uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z art. 2 oraz art. 58 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP (wyrok z 15 lipca 2009 r., K 64/07, OTK-A 2009/7/110, Dz. U. 2009/117/988). W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, przepis oznaczał arbitralną ingerencję w stosunki prawne powstałe w przeszłości i trwające nadal. Jak stwierdził Trybunał, ewentualne zmiany długości kadencji powinny wywoływać skutki wyłącznie pro futuro. Z istoty kadencyjności wynika bowiem, że długość kadencji nie powinna być modyfikowana w odniesieniu do organu urzędującego. Z powyższego wynika, że art. 8² ust. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych ma zastosowanie do rad nadzorczych powołanych po dniu wejścia w życie ustawy nowelizującej, tj. po 31 lipca 2007 r. Dopiero ta kadencja, która rozpoczęła się po wskazanej wyżej dacie jest pierwszą kadencją, o której mowa w art. 8² ust. 3 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Bez potrzeby ustalania okresów poszczególnych kadencji Rady Nadzorczej (...), mając jedynie na uwadze 3 – letni jej okres (§ 84 pkt 1 Statutu w zw. z art. 45 § 4 Prawa Spółdzielczego) należało uznać, że kadencja S. S. wybranego w ostatnich wyborach nie może być niedopuszczalną trzecią kadencją.

Jeśli chodzi o zarzut wadliwości ustaleń co do skuteczności wyboru B. A., to abstrahując od kwestii niedopuszczalności powiązań osobistych określonych w art. 57 Prawa spółdzielczego, której rozstrzygnięcie sprowadzałaby się do porównania tożsamości zakresowej funkcji kierownika bieżącej działalności gospodarczej spółdzielni i kierownika gospodarki zasobami mieszkaniowymi spółdzielni - na uwzględnienie zasługuje zarzut nie uzyskania przez wyżej wymienioną wymaganą większość głosów. Jak wynika z § 77 pkt 4 zd. 1 Statutu Spółdzielni, uchwały Walnego Zgromadzenia podejmowane są zwykłą większością głosów. Powyższa regulacja przenosi na grunt statutowy treść semiimperatywnej normy ustawowej, zawartej w art. 41 § 2 Prawa spółdzielczego. Uchwałę uważa się za podjętą jeżeli była poddana pod głosowanie wszystkich części Walnego Zgromadzenia, a za uchwałą opowiedziała się większość ogólnej liczby członków uczestniczących w Walnym Zgromadzeniu (§ 77 pkt 4 zd. 2 Statutu). Zgodnie z § 71 pkt 4 Statutu przy obliczeniu wymaganej większości głosów uwzględnia się tylko głosy oddane „za” i „przeciw” uchwale. Uzyskanie większości głosów przez kandydata na stanowisko członka Rady Nadzorczej wymagało zatem zgromadzenia głosów „za” w liczbie połowy ważnie oddanych głosów + 1. B. A. w pierwszej części Zgromadzenia uzyskała 19 głosów (na 47 ważnie oddanych), a w drugiej części – 46 głosów na 112 ważnie oddanych. Oznacza to, że łącznie na 158 ważnie oddanych głosów uzyskała 65. Do uzyskania zwykłej większości potrzeba było natomiast 80 głosów (158 : 2 + 1).

Decydujące znaczenie dla uwzględnienia powództwa miał jednak zarzut natury zasadniczej, koncentrujący się wokół wyboru Rady Nadzorczej w niepełnym składzie. Rada Nadzorcza (...) składa się 15 członków i w zasadzie wybory do tego organu, jeżeli nie chodzi o wybór uzupełniający, o którym mowa w § 80⁽²⁾ pkt 6 i 7 (wybór uzupełniający związany z uzyskaniem przez kandydatów takiej samej liczby głosów) oraz w § 86 (wybór uzupełniający związany z utratą mandatu przez dotychczasowego członka) powinny dotyczyć wyboru Rady Nadzorczej w pełnym, statutowym składzie, z uwzględnieniem przydziału mandatów w trybie § 80⁽¹⁾ pkt 2 Statutu. Kluczowy problem w niniejszej sprawie, wbrew ocenie Sądu I instancji, nie sprowadza się do wyboru Rady Nadzorczej w niepełnym 13 – osobowym składzie, lecz do wyboru Rady Nadzorczej, której skład został de facto okrojony na etapie ustalania wyników głosowania. Należy podkreślić, że w żadnym z dokumentów związanych z przeprowadzeniem Walnego Zgromadzenia, tj. w protokołach z obu części Zgromadzenia (k. 90-103), w protokołach komisji mandatowo – skrutacyjnej (k. 104-105), ani w uchwałach nr(...) (k. 106-107) nie wskazano, że przedmiotem głosowania jest wybór jedynie 13 członków Rady Nadzorczej, będący konsekwencją nie przedstawienia 2 kandydatów do Rady z nieruchomości: (...) Z kolei w protokole z nadzwyczajnego posiedzenia Zarządu (...) z 24 maja 2011 r., powołując się na uchwałę Rady Nadzorczej

z 6 maja 2008 r., nr (...), określającą liczbę mandatów przyporządkowanych do poszczególnych nieruchomości należących do zasobu Spółdzielni oraz na fakt nie zgłoszenia kandydatów z dwóch nieruchomości, wskazano, że dokonano wyboru 13 członków Rady Nadzorczej (...), zaś dwa mandaty nie zostały obsadzone (k. 109). Mając na uwadze powyższe uprawniony jest wniosek, że w punkcie IV protokołu dokonano następczego w stosunku do aktu głosowania dostosowania liczebności Rady do regulacji § 80⁽¹⁾ pkt 2 i § 80⁽²⁾ pkt 5 Statutu, na co wskazywali w apelacji skarżący. Innymi słowy z przedstawionej dokumentacji wynika, że w wyborach do Rady Nadzorczej głosowano na 15 kandydatów, zaś wybrano tylko 13. Konkluzja ta wynika również ze zgodnych i nie zakwestionowanych przez stronę pozwaną stanowisk samych powodów, którzy podali, że tak właśnie głosowali (k. 51, 53). Powyższe rodzi poważne skutki dla całej zaskarżonej uchwały. W sytuacji bowiem, gdy na 27 kandydatów, każdy z uprawnionych uczestników Walnego Zgromadzenia, oddał 15 głosów (stosownie do liczby mandatów zgodnej ze statutowym składem Rady Nadzorczej), podczas gdy można było oddać ich tylko 13 (zgodnie z liczbą mandatów, która stosownie do § 80⁽¹⁾ pkt 2 Statutu mogła być obsadzona), 2 głosy każdego z uprawnionych były zbędne.

Akceptując jednolite poglądy orzecznictwa o potrzebie liberalnej oceny uchybień występujących w toku procedowania organów spółdzielni, nie sposób jednak stwierdzić, że było to uchybienie o charakterze tylko formalnym, które w istocie nie miało wpływu na ostateczny wynik wyboru. Pojawia się bowiem problem oceny, jak przebiegałby proces decyzyjny każdego z głosujących, gdyby wybór miał dotyczyć 13, a nie 15 kandydatów. Skutkuje to niemożliwością następczego ustalenia, w jakiej łącznej liczbie i czyją kandydaturę, spośród wymienionych w pkt III protokołu z 24 maja 2011 r., należy „uszczuplić” o głosy oddane na poszczególnych kandydatów. N. tego problemu prowadzi z kolei do niemożności stwierdzenia, który z kandydatów uzyskałby wymaganą zwykłą większość i mógłby piastować jeden z 13 mandatów, gdyby dokonywano wyboru prawidłowej liczby 13 kandydatów zgłoszonych z poszczególnych nieruchomości. Skutkiem powyższego jest konieczność uznania uchwały Walnego Zgromadzenia za nie spełniającą zawartego w art. 41 § 2 Prawa spółdzielczego, wymogu podjęcia zwykłą większością głosów i w rezultacie za nieważną w rozumieniu art. 42 § 2 tej ustawy.

Wobec stwierdzenia nieważności uchwały bezprzedmiotowe było odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji, wskazujących na dodatkowe uchybienia formalne przy jej podejmowaniu.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie I sentencji. O kosztach procesu za obie instancje Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty poniesione przez powodów złożyła się opłata sądowa od pozwu i apelacji w wysokości po 200 zł.